

Verlangen naar een landelijke norm

Minister Klompé krijgt bloemen van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk na aanvaarding van de Bijstandswet in 1963

In 1965 treedt de Algemene Bijstandswet (Abw) in werking. Divosa congresseert dat jaar in Emmen en de burgemeester spreekt optimistisch over de nieuwe wet. De bijstand, lange tijd nodig om de erbarmelijke nood van vele duizenden op te vangen, is nu als moderne wet het sluitstuk in een systeem van sociale wetgeving, en laatste steunpunt voor betrekkelijk weinigen. Optimisme alom, en ook vrijheid alom. De wet is zonder richtlijnen of normen gelanceerd. Minister van Maatschappelijk Werk Marga Klompé wil dat gemeenten de bijstand inrichten op basis van de omstandigheden van ieder gezin. Daar passen geen landelijke normen bij. Gemeenten zijn blij met de wet, maar vinden het wel lastig om de hoogte van de noodzakelijke kosten van het bestaan vast te stellen. En hoe zorg je dat je de stijgende prijzen worden

verwerkt in de uitkering? Divosa komt met een handboek 'Richtlijnen voor de verlening van Bijstand'. In de provinciale afdelingen worden normen afgesproken. Het Divosa-handboek geldt vaak als basis. Tweederde van de gemeenten volgt de richtlijnen, de overige wijken niet schokkend af. Veel afdelingen pleiten voor een landelijk norm voor de hoogte van de bijstand.

Telefoon

Topper in de discussie over wat nu tot de categorie bijzondere dan wel dagelijkse bestaanskosten behoort, is de telefoon. Er worden zelfs Kamervragen over gesteld. Is het hebben van een telefoon, met name voor ouderen, noodzakelijk? En mogen naast medische redenen ook sociale overwegingen een rol spelen? De

staatssecretaris antwoordt bevestigend. Maar het individualiseringsbeginsel staat voorop. De gemeente moet de noodzaak met inachtneming van "omstandigheden en mogelijkheden van persoon en gezin" vaststellen. Een telefoonaansluiting is dus niet voor elke bejaarde een noodzakelijke voorziening. Om de uitvoering behapbaar te houden, maken gemeenten richtlijnen; ook voor het vaststellen van de sociale noodzaak van een telefoon.

Landelijke normen

In 1970 komt het Rijk voor het eerst met plannen voor landelijke normering. Gemeenten hebben daar begrip voor, maar zijn kwaad over de presentatie én de details. Het ministerie lanceert de plannen namelijk in vakantietijd, waardoor geen vooroverleg met de gemeenten plaatsvindt. Bovendien gaan de meeste bijstandontvangers er op achteruit en leidt het wetsontwerp volgens Divosa tot ongewenste betutteling, administratieve rompslomp en onnodige kosten. Gemeenten vroegen vanaf 1965 'alleen maar' om een landelijke norm, maar dreigen met de ontwerpwet tot structurele wijziging van de Abw veel meer landelijke inmenging te krijgen.

Het Divosa-bestuur uit haar zorg. "De zelfstandigheid van gemeenten wordt in diskrediet gebracht. Van de Abw wordt een soort Wvww gemaakt." De vereniging neemt vooral stelling tegen de introductie van de bijstandsconsulent, die er uitsluitend is voor de bijstandsverlening. Dienstverlening is ervan losgekoppeld. Divosa stelt dat een sociale dienst geen "financiële automaat" is.

Niet blij

In 1974 wordt het conceptbesluit landelijke normering van de bijstand (BLN) van kracht, waarmee een sluitend bestaansminimum voor elke burger in Nederland een feit is. Omdat politiek en media er louter positief over berichten, stuurt Divosa een brandbrief naar de ministerraad. Want volgens Divosa verkeert de uitvoering van de bijstand in een noodsituatie, waarvoor de maatregelen geen oplossing bieden. De eisen aan de sociale dienst zijn terecht hoog, maar er is geen dienst die aan alle eisen kan voldoen. Belangrijkste knelpunten: de enorme aanwas van nieuwe cliënten; te weinig kwalitatief goed personeel, dat verplicht korter moet gaan werken, waardoor de werkdruk verder oploopt en personeel wegloopt; en te weinig budget: de centrale overheid komt met voortdurende nieuwe regelingen, zonder financiering voor de uitvoering ervan. En te weinig budget: de centrale overheid komt met voortdurende nieuwe regelingen, zonder financiering voor de uitvoering ervan. Divosa doet suggesties voor vermindering van de massale druk op sociale diensten. Het aantal bijstandsverzoeken door bejaarden en voor gezinsverzorging kan fors worden vermindert door een betere subsidieregeling voor de gezinsverzorging. Door alle bijstandontvangers in het ziekenfonds onder te brengen neemt het beroep op bijstand voor medische kosten af. Ook het afschaffen van de belastingheffing over bijstandsuitkeringen kan soelaas bieden. De druk op sociale diensten zal echter nog verder oplopen. De crisis die in 1974 al voelbaar is bereikt zijn hoogtepunt begin jaren tachtig. De bijstand wordt een laatste steunpunt voor steeds meer mensen. Het optimisme van de Emmense burgemeester bij de invoering van de Abw is al binnen tien jaar gelogenstraft.

(tekst: Liny Bruijnziel, foto: Th.W. Coersen/collectie Spaarnestad) *

Vroeger...

Divosa bestaat 75 jaar. In dit jubileumjaar blijkt de rubriek Vroeger terug op het wel en wee van de vereniging. Deze keer de totstandkoming van het Besluit Landelijke Normering in 1974: de wimpel op de vlaggenmast van de Algemene Bijstandswet.